

MATKALLA KIRJALLISUUTEMME HISTORIAAN

Ympäröivä yhteiskunta, kulttuuri, tiede ja kirjoittajan maailmankuva vaikuttavat siihen, mitä ja miten kirjallisuuden historiasta kerrotaan. Osa julkaistuista teoksista muistetaan vielä vuosien päästä, mutta osa myyntimenestyksistäänkin painuu väistämättä unohduksiin.

Kirjallisuushistoria onkin aina valintojen tulos. Näitä arvovalintoja tekevät esimerkiksi kirjallisuuskriitikot, kirjallisuudentutkijat sekä äidinkielen ja kirjallisuuden opettajat. Tätä kirjallisuuden sisäistä arvojärjestystä kutsutaan kaanoniksi. Esimerkiksi viihdekirjallisuutta ei ole aina hyväksytty kirjallisuushistorioihin.

Pitkään kirjallisuushistorian katsottiin muodostavan yhtenäisen ja ehkä ylevänkin kehitystarinan. Tällaista tarinaa ei kuitenkaan enää nykypäivänä välttämättä etsitä.

Kätevimmin suomalainen kirjallisuus hahmottuu lajien avulla. Kirjallisuuden lajit helpottavat kirjallisuushistorioiden kirjoittamista ja ylipäänsä kirjallisuudesta puhumista. Kirjallisuuden luokittelu lajeihin vaikuttaa myös siihen miten luemme kirjoja. Runokokoelmaa tulkitaan toisin kuin tietokirjaa, koska erilaisia kirjoja kirjoitetaan erilaisiin tarkoituksiin.

Samaan lajiin kuuluvilla teoksilla on yhteisiä piirteitä, jotka auttavat kirjallisuuden luokittelussa. Lajin määrittely ei ole aina helppoa, joten samaan lajiin kuuluvat teokset saattavat erota toisistaan huomattavasti. Lajeilla on myös alalajeja, joita voidaan nimetä vaikkapa sen mukaan kenelle teos on suunnattu.

Lajien muutos on jatkuvaa. Esimerkiksi romaaneja on kirjoitettu Suomessa vasta 1800-luvun puolivälistä alkaen, mutta nyt laji on hyvin suosittu. Myös kirjailijoiden luova voima tuottaa jatkuvasti uudenlaisia teoksia, joten lajien rajaaminen ei aina ole kovin helppoa. Lajit ovat usein myös muodostuneet yhdistymisen kautta, ja uusi laji saattaa syntyä kritisoimaan edellistä.

